

PRAKSISOVERSIGT · EU-RET

Praksisoversigt over præjudicielle forelæggelser for EU-Domstolen

Forelæggelsespligt, Cilfit-undtagelser og dansk domstolspraksis efter TEUF artikel 267

Version 2 Opdateret 7. sep. 2026 60 afgørelser · 1998-2026

[Læs online](#)

INTRODUKTION

Den præjudicielle forelæggelse efter TEUF artikel 267 er den centrale kanal for samarbejdet mellem danske domstole og EU-Domstolen om fortolkningen af EU-retten. Underordnede retter *kan* forelægge, når de skønner det nødvendigt, mens retter i sidste instans som udgangspunkt *skal* forelægge – medmindre spørgsmålet er irrelevant, allerede afklaret af Domstolen (*acte éclairé*), eller fortolkningen er så åbenbar, at der ikke er plads til rimelig tvivl (*acte clair*). Praksis fra Højesteret, landsretterne, byretterne, Sø- og Handelsretten, Klagenævnet for Udbud og Landsskatteretten viser et markant mønster: langt de fleste partsanmodninger om forelæggelse afvises med henvisning til *acte clair* eller *acte éclairé*, mens retterne selv forelægger, når EU-Domstolens hidtidige praksis ikke giver sikre holdepunkter. Hertil kommer to danske særtræk – retsforbeholdet, der afskærer forelæggelse om rammeafgørelser fra den tidligere RIA-søjle, og den faste linje om, at responsa fra Juridisk Specialudvalg rådgiver anklagemyndigheden, men aldrig binder retten.

PRINCIPPER UDLEDT AF PRAKSIS

- 01** Forelæggelse efter TEUF artikel 267 er ikke et retsmiddel for sagens parter – det er alene den nationale ret, der beslutter, om og hvornår der skal forelægges, uanset om parterne er enige eller uenige.
- 02** En dansk ret i sidste instans har forelæggelsespligt efter TEUF artikel 267, stk. 3, medmindre én af de tre Cilfit-undtagelser foreligger: spørgsmålet er irrelevant, bestemmelsen er allerede fortolket (*acte éclairé*), eller fortolkningen er åbenbar (*acte clair*).
- 03** *Acte clair*-vurderingen skal foretages under hensyn til EU-rettens særegenheder, de flersprogede autentiske tekster, de selvstændige EU-retlige begreber og risikoen for afvigende retspraksis inden for Unionen.
- 04** Divergerende retspraksis mellem medlemsstaternes domstole udløser en pligt til at udvise særlig opmærksomhed, men er ikke i sig selv nok til at fastslå rimelig tvivl.
- 05** En ret i sidste instans, der afslår at forelægge, skal i begrundelsen angive, hvilken af de tre Cilfit-undtagelser afgørelsen støttes på – en summarisk henvisning til nationale anketilladelseskriterier er utilstrækkelig, jf. chartrets artikel 47, stk. 2.

- 06 Begrundelsespligten gælder også i rene tilladelses- og filtreringsprocedurer, hvor den øverste domstol afviser en anke uden realitetsbehandling.
- 07 En ret er ikke fritaget for forelæggelsespligten alene fordi den allerede har forelagt spørgsmål i samme sag, men kan afvise sent fremsatte spørgsmål efter nationale formalitetsregler, hvis ækvivalens- og effektivitetsprincipperne overholdes.
- 08 Det tilkommer udelukkende den nationale ret selvstændigt og uafhængigt at vurdere, om der foreligger *acte clair* – et responsum fra Juridisk Specialudvalg om, at forelæggelse er unødvendig, kan ikke føre til, at forelæggelse undlades.
- 09 Det danske retsforbehold afskærer efter protokol nr. 22 danske domstole fra at forelægge spørgsmål om rammeafgørelser udstedt under den tidligere RIA-søjle og om retsakter under TEUF, 3. del, afsnit V.
- 10 Sagens faktiske omstændigheder og rent nationale retsspørgsmål bør være afklaret, før der forelægges, så EU-Domstolen kan give en anvendelig fortolkning.
- 11 En forelæggelsesansøgning skal indeholde tilstrækkelige faktiske og retlige oplysninger samt en begrundelse for EU-rettens relevans – ellers afvises den som åbenbart uantagelig efter procesreglementets artikel 94.
- 12 EU-Domstolen besvarer ikke spørgsmål, der reelt er ansøgninger om konkret bevisvurdering eller anvendelse af EU-retten på sagens faktum – det hører under den nationale ret.
- 13 Et organ er kun en »ret« efter artikel 267, hvis det både opfylder de strukturelle kriterier (lovhjemmel, uafhængighed, kontradiktion) og funktionelt udøver dømmende virksomhed i den konkrete sag.
- 14 Den forelæggende ret har pligt til løbende at oplyse EU-Domstolen om ændringer, der kan fjerne grundlaget for forelæggelsen – herunder bortfald af søgsmålsinteresse, forlig eller tilbagetrækning.
- 15 Udsættelse af hovedsagen efter forelæggelse behøver ikke være fuldstændig; retten kan fortsætte behandlingen af de dele, som EU-Domstolens svar ikke påvirker.

§ 1 Retsgrundlaget: to spor i TEUF artikel 267 og deres danske ramme

TEUF artikel 267 giver EU-Domstolen kompetence til at afgøre præjudicielle spørgsmål om fortolkningen af traktaterne og om gyldigheden og fortolkningen af retsakter udstedt af Unionens institutioner, organer, kontorer eller agenturer. Bestemmelsen opdeler de nationale retter i to spor:

- **Adgangsspøret (stk. 2):** Rejses et spørgsmål ved en ret, hvis afgørelser kan appelleres, *kan* denne ret – hvis den skønner, at en afgørelse af spørgsmålet er nødvendig, før den afsiger sin dom – anmode Domstolen om at afgøre det.
- **Pligtspøret (stk. 3):** Rejses spørgsmålet under en retssag ved en national ret, hvis afgørelser ifølge de nationale retsregler ikke kan appelleres, er retten *pligtig* at indbringe sagen for Domstolen.

Vedrører sagen en frihedsberøvet person, træffer Domstolen efter artiklens sidste led afgørelse hurtigst muligt.

[Rigsadvokatmeddelelsen om præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen](#) præciserer, hvordan sonderingen slår igennem i dansk instansordning:

I denne sammenhæng anses ankedomme fra landsretterne samt højesteretsdomme for endelige afgørelser, uanset at domfældte vil have mulighed for at søge Procesbevillingsnævnet om tredjeinstansbevilling eller Den Særlige Klageret om genoptagelse. Derudover anses domme afsagt af byretterne for endelige afgørelser, når der kræves tilladelse fra Procesbevillingsnævnet til anke, jf. retsplejelovens § 903.

En byret kan altså efter omstændighederne være »sidste instans« i artikel 267's forstand. Omvendt kan en principiel sag flyttes op i systemet med henvisning efter [retsplejelovens § 226, stk. 1](#), sådan som det skete i vindmøllesagen **BS-45479/2022-VLR**, hvor Retten i Hjørring henviste sagen til Vestre Landsret på grund af dens principielle karakter, jf. [BS-45479/2022-VLR](#).

Betænkning nr. 1565/2017 om databeskyttelsesforordningen sammenfatter retsgrundlaget kort og præcist:

Betingelser for, hvornår nationale domstole skal stille præjudicielle spørgsmål afhænger af, hvorvidt der – efter national ret – er adgang til at appellere dommen. Såfremt der er mulighed for at appellere, kan den nationale ret stille eventuelle præjudicielle spørgsmål til EU-Domstolen. Såfremt der ikke er mulighed for at appellere, skal den nationale ret stille eventuelle præjudicielle spørgsmål til EU-Domstolen.

Jf. [Betænkning nr. 1565/2017, s. 226](#). Samme betænkning knytter [chartrets artikel 47](#) til den effektive håndhævelse af EU-rettens materielle rettigheder ved de nationale domstole – en kobling, der som vist nedenfor er blevet afgørende for begrundelseskravet ved afslag på forelæggelse.

LOV

[EU's charter om grundlæggende rettigheder § 47](#)[Retsplejeloven § 226, stk. 1](#)[TEUF – traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 267](#)

PRAKSIS

Landsretten · Vestre Landsrets afgørelse om opsættende virkning og præjudiciel forelæggelse i sag om vindmøller ved Natura 2000-område 22.03.2024

Cilfit-undtagelserne som præciseret i Consorzio Italian Management (C-561/19)

§ 2

EU-Domstolens Store Afdeling foretog i **C-561/19** af 6. oktober 2021 den mest indgående moderne præcisering af forelæggelsespligtens rækkevidde, jf. [C-561/19](#). Domstolen fastholdt de tre klassiske Cilfit-undtagelser – irrelevans, acte éclairé og acte clair – men skærpede vurderingen af den tredje:

Inden den nationale ret, der træffer afgørelse i sidste instans, konkluderer, at dette er tilfældet, må den være overbevist om, at hverken de øvrige medlemsstaters retter, der træffer afgørelse i sidste instans, eller Domstolen vil være i tvivl om afgørelsen [...] Den [...] mulighed herfor skal endvidere vurderes i forhold til EU-rettens særegenheder, de særlige vanskeligheder, som fortolkningen heraf frembyder, samt risikoen for afvigende retspraksis inden for Unionen.

Tre særlige hensyn fremhæves: EU-retsakternes flersprogede autentiske affattelse, EU-rettens selvstændige begrebsdannelse, og kravet om kontekstuel fortolkning i lyset af EU-rettens samlede retsorden og udviklingstrin. Findes der divergerende retninger i retspraksis mellem eller inden for medlemsstaterne, skal retten i sidste instans »udvise særlig opmærksomhed«.

Dommen slog samtidig fast, at:

- parterne ikke kan **tvinge** en national ret til at forelægge – det er alene rettens opgave at udvælge og formulere spørgsmålene,
- en ret **ikke** fritages for pligten alene fordi den allerede har forelagt i samme sag,
- en ret **kan** undlade at forelægge, hvis anbringendet afvises efter nationale formalitetsregler, forudsat ækvivalens- og effektivitetsprincipperne overholdes.

Den efterfølgende praksis har nuanceret beviskravet. I **C-144/22** af 15. december 2022 fastslog Domstolen, at der ikke kræves et detaljeret bevis for, at andre medlemsstaters retter subjektivt ville nå samme resultat – retten skal blot selv være overbevist om, at fortolkningen er åbenbar, jf. **C-144/22**. Samme linje blev bekræftet i **C-482/22** af 27. april 2023 over for Consiglio di Stato, jf. **C-482/22**, hvor Domstolen tillige afviste et spørgsmål om dommers civilretlige ansvar som åbenbart irrelevant for hovedsagen.

At EU-retten ikke selv stiller et retsmiddel til rådighed mod en manglende forelæggelse, blev bekræftet i **C-390/20** af 28. januar 2021, hvor Domstolen afviste et erstatningskrav mod Unionen for ikke at have indført et sådant retsmiddel – ansvaret for effektiv domstolsbeskyttelse påhviler medlemsstaterne, jf. **C-390/20**.

LOV	TEUF – traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 267, stk. 3	
PRAKSIS	EU-Domstolen · Forelæggelsespligt for øverste domstole og fortolkning af CILFIT-kriterierne	27.04.2023
	EU-Domstolen · Domstolen præciserer grænserne for de øverste nationale domstoles forelæggelsespligt: "Acte clair"-doktrinen og beviskravet	15.12.2022
	EU-Domstolen · Domstole i sidste instans' pligt til præjudiciel forelæggelse og kriterier for fritagelse (Cilfit-kriteriernes rækkevidde)	06.10.2021
	EU-Domstolen · Unionens manglende erstatningsansvar for nationale domstoles undladelse af præjudiciel forelæggelse	28.01.2021

Begrundelsespligten ved afslag – fra C-561/19 til KUBERA

§ 3 (C-144/23)

Den vigtigste nyskabelse i **C-561/19** var, at et afslag på forelæggelse fra en ret i sidste instans skal **begrundes specifikt**. Domstolen udtalte:

[...] når en national retsinstans, hvis afgørelser ikke kan appelleres i henhold til national ret, fordi den har fastslået, at den befinder sig i en af de tre situationer [...] anser sig for fritaget for pligten til at forelægge Domstolen en anmodning om præjudiciel afgørelse i medfør af artikel 267, stk. 3, TEUF, skal det af begrundelsen for retsafgørelsen fremgå, enten at det rejste EU-retlige spørgsmål ikke er relevant for afgørelsen af tvisten, at fortolkningen af den pågældende EU-retlige bestemmelse er støttet på Domstolens praksis, eller, såfremt der ikke findes en sådan praksis, at EU-rettens fortolkning for den retsinstans, der træffer afgørelse i sidste instans, fremgår med en sådan klarhed, at der ikke er plads til rimelig tvivl.

Begrundelseskravet blev udvidet betydeligt ved **C-144/23** (KUBERA) af 15. oktober 2024, jf. **C-144/23**. Sagen angik den slovenske øverste domstols »filtreringssystem« for revisionsankrer, hvor tilladelse alene gives, hvis sagen rejser et retligt spørgsmål af væsentlig betydning for retssikkerheden, retsenheden eller retsudviklingen – kriterier udformet med henblik på *national* retspraksis. Domstolen fastslog to ting:

1.

Artikel 267, stk. 3 er **til hinder for**, at en øverste domstol afslår anketilladelse uden at have vurderet, om den var forpligtet til at forelægge et præjudicielt spørgsmål, som en part har rejst til støtte for anmodningen. Ellers kan den lavere instans' – eventuelt urigtige – fortolkning af EU-retten blive stående.

2. Chartrets artikel 47, stk. 2 kræver, at afslaget indeholder en **specifik begrundelse** for, hvorfor forelæggelse ikke er sket. En summarisk henvisning til, at de nationale anketilladelseskriterier ikke er opfyldt, er utilstrækkelig.

Domstolen præciserede samtidig, at vurderingen på filtreringsstadiet ikke kræver en fuld materiel gennemgang: den øverste domstol skal blot fastslå, om spørgsmålet er relevant for tvisten, og om en af de tre undtagelser foreligger. Retten kan selv vælge, om forelæggelsen skal ske allerede i filtret eller først efter en kontradiktorisk ankebehandling.

At filtreringsordninger ikke i sig selv gør den lavere instans til »sidste instans«, understregede Domstolen udtrykkeligt – pligten påhviler den øverste domstol, når den træffer afgørelse om anketilladelse.

LOV

EU's charter om grundlæggende rettigheder § 47, stk. 2

TEUF – traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 267, stk. 3

PRAKSIS **EU-Domstolen** · Pligt til præjudiciel forelæggelse og begrundelseskrav ved nationale øverste domstoles tilladelsesprocedurer 15.10.2024

EU-Domstolen · Domstole i sidste instans' pligt til præjudiciel forelæggelse og kriterier for fritagelse (Cilfit-kriteriernes rækkevidde) 06.10.2021

§ 4 Forelæggelse er rettens beslutning – ikke partens retsmiddel

Et gennemgående træk i både EU-retlig og dansk praksis er, at forelæggelse ikke udgør et retsmiddel for sagens parter. Rigsadvokatmeddelelsens punkt 4.1.3 formulerer princippet skarpt:

En national ret kan således - også i tilfælde, hvor parterne er enige om, at der bør ske præjudiciel forelæggelse - beslutte, at forelæggelse ikke skal ske, f.eks. fordi den skønner, at besvarelse af forelæggelse af præjudicielle spørgsmål ikke er nødvendig for, at den kan træffe afgørelse i sagen. Den nationale ret kan også beslutte, at der skal ske præjudiciel forelæggelse, uanset at parterne måtte være enige om, at en sådan forelæggelse ikke er nødvendig.

TEUF artikel 267 udgør således ikke et retsmiddel for sagens parter.

Meddelelsen henviser i den forbindelse til **U 2001.1407Ø**, hvor Østre Landsret udtalte, at adgangen til at stille præjudicielle spørgsmål ikke afhænger af, hvor gode sagsøgerens muligheder i øvrigt er for at få prøvet en påstået tilsidesættelse af fællesskabsretten, men alene af, om retten selv finder en sådan fortolkningstvív, at der er behov for Domstolens svar.

Dette har praktiske konsekvenser. I momssagen om parkeringsgebyrer havde parterne fremlagt sammenlignende materiale fra otte medlemsstater, men Retten i Kolding forelagde ikke – omvendt forelagde Højesteret senere i samme sagskompleks. Og i **U 2004.2459H** havde parterne i *fællesskab* anmodet om forelæggelse om et ansættelsesbevisdirektiv, men Højesteret fandt ikke anledning hertil, jf. gengivelsen i Rigsadvokatmeddelelsens punkt 4.1.4.

Processuelt følger heraf også, at kæreadgangen er asymmetrisk. Rigsadvokatmeddelelsen refererer Højesterets kendelse af 11. februar 2010 i sag 344/2009 (**U 2010.1389H**), hvorefter konsekvensen af EU-Domstolens

Cartesio-dom (C-210/06) sammenholdt med den danske proces- og instansordning er, at der ikke kan ske realitetsbehandling af kæremål om forelæggelse – **medmindre** der er tale om en afgørelse, der *afviser* at forelægge.

Endelig følger det af **C-561/19**, at en part heller ikke kan tvinge en forelæggelse igennem ved at fremsætte spørgsmålet sent i processen; nationale formalitetsregler om prækclusion kan afskære spørgsmålet, forudsat ækvivalens- og effektivitetsprincipperne respekteres. Et dansk sidestykke ses i SU-sagen **BS-12007/2024-HRS**, hvor Retten i Horsens afviste et under proceduren fremsat nyt anbringende om TEUF artikel 21, fordi betingelserne i [retsplejelovens § 363, stk. 1](#) ikke var opfyldt, jf. **BS-12007/2024-HRS**.

LOV	Retsplejeloven § 363, stk. 1	TEUF – traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 267
PRAKSIS	EU-Domstolen · Domstole i sidste instans' pligt til præjudiciel forelæggelse og kriterier for fritagelse (Cilfit-kriteriernes rækkevidde)	06.10.2021
	Byretten · SU-afslag til online jurastudium i Litauen: 25 pct.-grænsen for fjernundervisning strider ikke mod EU-retten	24.03.2026
	Byretten · Momspligt på kontrolgebyrer for parkering – Anmodning om præjudiciel forelæggelse	01.06.2016

§ 5 Acte clair i dansk praksis: hvornår afvises anmodningen

Hovedmønsteret i dansk praksis er, at anmodninger om forelæggelse afvises med henvisning til, at der ikke foreligger *rimelig tvivl* om EU-rettens forståelse. Formuleringerne varierer let, men substansen er ensartet.

Højesteret. I fraflytterbeskatningssagen **Sag 176/2013** afviste Højesteret forelæggelse med den begrundelse, at EU-Domstolens N-dom (C-470/04) og Højesterets egen dom U.2011.2646H allerede havde afklaret vurderingen af aktieavancebeskatningsordningen:

På denne baggrund og under hensyn til de spørgsmål, der må anses for omfattet af den foreliggende sag, er det Højesterets foreløbige vurdering, at der ikke foreligger en sådan rimelig tvivl om forståelsen af den relevante EU-ret, at der er grundlag for at forelægge spørgsmål for EU-Domstolen.

Jf. **Sag 176/2013**. Bemærk formuleringen »foreløbige vurdering« – afgørelsen træffes under forberedelsen og binder ikke Højesterets endelige stillingtagen. Tilsvarende afviste Højesteret i de forenede sager **Sag 53/2012** m.fl. om beregning af residualafgift på importerede brugtbiler at imødekomme begæringen »på det foreliggende tidspunkt«, jf. **Sag 53/2012**.

Landsretterne. Østre Landsret afviste i **BS-200/2016-OLR** forelæggelse om beskatning af valutakursgevinst på gæld i udenlandsk valuta, jf. **BS-200/2016-OLR**. Vestre Landsret afviste i vindmøllesagen **BS-45479/2022-VLR** fire foreslåede spørgsmål om VVM-direktivets krav til offentlig høring med den korte begrundelse:

I overensstemmelse med det ovenfor anførte om VVM-direktivet foreligger der ikke en sådan uklarhed om EU-retlige regler, at der er anledning til at stille spørgsmål til EU-Domstolen.

Sø- og Handelsretten. To konkurrenceretlige kendelser illustrerer, hvordan retten selv navigerer i modstridende EU-domme. I **BS-51081/2019-SHR** afviste retten Nets A/S' fem spørgsmål om forholdet mellem Intel-dommen og Post Danmark II med udførlig begrundelse for, at dommene ikke er i modstrid, jf. **BS-51081/2019-SHR**. Og i elpris-erstatningssagen **BS-2/2007-SHR** afviste retten forelæggelse om TEUF

[artikel 102](#), fordi United Brands allerede fastlægger de generelle kriterier, mens den konkrete fastlæggelse af omkostningsbegrebet i en bestemt markedsmodel er retsanvendelse under national kompetence, jf. [BS-2/2007-SHR](#). I [U-10-07](#) afvistes forelæggelse, fordi ansvarsgrundlaget var afgjort med materiel retskraft af Vestre Landsrets dom, jf. [U-10-07](#).

Byretterne. I den nyeste sag, [BS-12007/2024-HRS](#) af 24. marts 2026 om SU til en online jurauddannelse i Litauen, afviste Retten i Horsens forelæggelse efter [TEUF artikel 267, stk. 2](#), fordi bestemmelserne var klart formulerede og der ikke forelå en sådan fortolkningstvivil, at forelæggelse var nødvendig. Bemærkelsesværdigt: heller ikke det forhold, at **EU-Kommissionen havde sendt en dialogskrivelse** til de danske myndigheder om baggrunden for [SU-bekendtgørelsens § 73, stk. 5](#), kunne føre til en anden vurdering.

Instans	Sag	Emne	Udfald
Højesteret	Sag 53/2012	Registreringsafgift, brugte biler	Afvist (»på det foreliggende tidspunkt«)
Højesteret	Sag 176/2013	Fraflytterbeskatning af aktieavance	Afvist (acte éclairé)
Østre Landsret	BS-200/2016-OLR	Valutakursgevinst, fri kapitalbevægelighed	Afvist
Østre Landsret	SS-1466/2018-OLR	Arbejdstilladelse, TEUF art. 49	Forelagt
Vestre Landsret	BS-45479/2022-VLR	VVM-høring, Natura 2000	Afvist
Sø- og Handelsretten	BS-51081/2019-SHR	Eksklusivrabatter, Intel/Post Danmark II	Afvist
Sø- og Handelsretten	BS-1202/2019-SHR	Ompakning af parallelimporterede lægemidler	Forelagt (7 spørgsmål)
Retten i Kolding	BS-512/2015-KOL	Moms på parkeringskontrolgebyrer	Afvist
Retten i Horsens	BS-12007/2024-HRS	SU, fjernundervisning i Litauen	Afvist

LOV

[TEUF – traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 267, stk. 2](#)

PRAKSIS

Højesteret · Afvisning af præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen om dansk fraflytterbeskatning af aktieavancer	15.04.2016
Højesteret · Afvisning af præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen om beregning af registreringsafgift på brugte biler	09.10.2012
Landsretten · Vestre Landsrets afgørelse om opsættende virkning og præjudiciel forelæggelse i sag om vindmøller ved Natura 2000-område	22.03.2024
Landsretten · Sag om fortolkning af TEUF artikel 49 vedrørende arbejdstilladelse for tredjelandsstatsborgere på dansk indflaget skib	20.12.2018
Landsretten · Østre Landsrets kendelse om afvisning af præjudiciel forelæggelse vedrørende beskatning af valutakursgevinst	21.09.2016
Sø- og Handelsretten · Afvisning af anmodning om præjudiciel forelæggelse vedrørende fortolkning af TEUF artikel 102 i konkurrenceretlig erstatningssag om elpriser	10.03.2023
Sø- og Handelsretten · Kendelse om afvisning af præjudiciel forelæggelse vedrørende eksklusivrabatter og misbrug af dominerende stilling	24.02.2021
Sø- og Handelsretten · Præjudiciel forelæggelse om parallelimport af lægemidler og ompakning	03.04.2020
Sø- og Handelsretten · Dom i erstatningssag mod Ørsted efter Vestre Landsrets frifindelse i konkurrencesag (Elsam III)	31.03.2020

Byretten · SU-afslag til online jurastudium i Litauen: 25 pct.-grænsen for fjernundervisning strider ikke mod EU-retten	24.03.2026
Byretten · Momspligt på kontrolgebyrer for parkering – Anmodning om præjudiciel forelæggelse	01.06.2016

Divergerende praksis i andre medlemsstater – argumentet der sjældent bærer alene

§ 6

Et hyppigt anbringende for forelæggelse er, at andre medlemsstater fortolker samme EU-bestemmelse anderledes. **C-561/19** anerkender argumentets vægt – divergerende retninger i retspraksis udløser en pligt til at »udvise særlig opmærksomhed« – men dansk praksis viser, at det sjældent bærer alene.

Det klareste eksempel er momssagen om parkeringskontrolgebyrer. Apcoa Parking Danmark A/S fremlagde for Retten i Kolding en oversigt over otte medlemsstater, hvoraf fem (Italien, Polen, Sverige, Tyskland og Storbritannien) ikke anså kontrolgebyrer for momspligtige, mens tre (Belgien, Irland og Østrig) gjorde. Retten afviste alligevel forelæggelse:

Retten finder, at der herefter ikke er rimelig tvivl om forståelsen af bestemmelsen, heller ikke i forhold til de tilfælde hvor parkering er gratis, eller hvor der er forbud mod parkering.

Retten tilføjede, at det på det foreliggende grundlag ikke kunne lægges til grund, at de danske skattemyndigheders fortolkning adskilte sig væsentligt fra fortolkningen i andre medlemsstater, jf. **BS-512/2015-KOL**. Efterhistorien er lærerig: sagen nåede senere Højesteret, som forelagde, og EU-Domstolen besvarede spørgsmålet i sag **C-90/20**, jf. **BS-12663/2019-HJR**. Domstolen fastslog, at kontrolgebyrerne er momspligtige, fordi der består en direkte sammenhæng mellem tilrådighedsstillelsen af parkeringspladser og gebyrerne – og Højesteret stadfæstede herefter Vestre Landsrets dom, jf. **BS-12663/2019-HJR**. Byrettens acte clair-vurdering viste sig materielt korrekt, men forløbet illustrerer præcist forskellen mellem førsteinstansens skøn og sidsteinstansens pligt.

Et tilsvarende argument blev afvist af Landsskatteretten i **15-2248937** om eksportgodtgørelse af registreringsafgift. Klagerens repræsentant anførte med henvisning til EU-Domstolens dom i **C-544/16** (Marcandi), at der var pligt til forelæggelse, fordi myndigheder i Danmark og Østrig var nået til forskellige resultater om samme spørgsmål, og at Holland og Spanien havde tilpasset deres lovgivning som følge af EU-retten. Landsskatteretten fandt, at de østrigske sager angik andre spørgsmål (forfatningsmæssighed og brændstofafgift) og konkluderede:

Landsskatteretten konkluderede, at der ikke var opstået en sådan tvivl om fortolkningen af EU-rettens bestemmelser, at der på nuværende tidspunkt var grundlag for en præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen.

Jf. **15-2248937**. Samme resultat i **20-0017690** om forholdet mellem eksportgodtgørelsens beregningsmetode og TEUF artikel 30, jf. **20-0017690**.

LOV	Momsloven § 4, stk. 1	
PRAKSIS	Højesteret · Højesterets dom om momspligt på kontrolgebyrer for parkering	07.04.2022
	Højesteret · EU-Domstolens præjudicielle afgørelse om momspligt for kontrolgebyrer ved privat parkeringsdrift	20.01.2022
	EU-Domstolen · Domstole i sidste instans' pligt til præjudiciel forelæggelse og kriterier for fritagelse (Cilfit-kriteriernes rækkevidde)	06.10.2021

Byretten · Momspligt på kontrolgebyrer for parkering – Anmodning om præjudiciel forelæggelse	01.06.2016
Landsskatteretten · Eksportgodtgørelse for biler skulle beregnes efter satser på eksporttidspunktet, ikke den oprindeligt betalte afgift	24.03.2022
Landsskatteretten · Landsskatteretten Stadfæster Afslag på Godtgørelse af Registreringsafgift ved Eksport	22.12.2020

§ 7 Når danske retter faktisk forelægger – tvivl uden sikre holdepunkter

Forelæggelse sker, når rettens gennemgang af EU-Domstolens hidtidige praksis ikke giver sikre holdepunkter for afgørelsen. Tre danske eksempler tegner mønsteret.

Østre Landsret, SS-1466/2018-OLR (2018). I en straffesag mod et rederi om arbejdstilladelse for tredjelandsstatsborgere på dansk indflaggede skibe fandt landsretten, at kravet kunne udgøre en restriktion for etableringsretten efter TEUF artikel 49, og at EU-Domstolens praksis (C-379/15, C-416/17, C-18/17) ikke gav tilstrækkelig vejledning:

EU-Domstolens hidtidige afgørelser giver på den baggrund ikke så sikre holdepunkter for, hvorledes forholdet mellem de omhandlede danske regler og TEUF art. 49 om etableringsretten bør bedømmes, at landsretten som en sidsteinstans... kan undlade at forelægge præjudicielt.

Landsretten forelagde ét spørgsmål og afviste to andre som uden betydning for hovedsagen, jf.

SS-1466/2018-OLR. Kendelsen illustrerer også, at forelæggelsen kan begrænses til de spørgsmål, der reelt er nødvendige.

Sø- og Handelsretten, BS-1202/2019-SHR (2020). I syv konsoliderede sager om parallelimport og ompakning af lægemidler forelagde retten syv spørgsmål om samspillet mellem varemærkerettens nødvendighedskriterium og de nye FMD-krav om sikkerhedselementer:

Da en afklaring af spørgsmålene er af afgørende betydning for de aktuelle sagers udfald, og da den foreliggende tvivl vedrører fortolkningen af unionsretlige regler, finder Sø- og Handelsretten det nødvendigt at anmode EU-Domstolen om at besvare de nedenstående spørgsmål.

Jf. **BS-1202/2019-SHR.** Spørgsmålene rakte helt ind i, om **Lægemiddelstyrelsens egne retningslinjer** om ompakning som hovedregel var forenelige med TEUF artikel 34 og 36 – et eksempel på, at forelæggelsen også kan bruges til at teste national administrativ praksis.

Klagenævnet for Udbud. Nævnet har forelagt både i 1998 og 2025. I øremærkesagen **97-128.153** fandt nævnet, at det var tvivlsomt, om artikel 2, stk. 2, i indkøbsdirektiv 93/36 fortsat havde selvstændig betydning efter vedtagelsen af tjenesteydelsesdirektivet, og besluttede at anse sig selv som »en ret i en af medlemsstaterne« efter den daværende traktats artikel 177, jf. **97-128.153** og **97-128.153**. Senest har nævnet i **25/01742** af 15. august 2025 forelagt spørgsmål om bæredygtighedskriteriers tilknytning til kontraktens genstand, jf. **25/01742**. Omvendt afviste nævnet i **02-109.791** at forelægge om beregning af tærskelværdier, bl.a. fordi kommunen havde anerkendt Europa-Kommissionens fortolkning, jf. **02-109.791**.

LOV

TEUF – traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 267, stk. 3

PRAKSIS

Landsretten · Sag om fortolkning af TEUF artikel 49 vedrørende arbejdstilladelse for tredjelandsstatsborgere på dansk indflaget skib	20.12.2018
Sø- og Handelsretten · Præjudiciel forelæggelse om parallelimport af lægemidler og ompakning	03.04.2020

Klagenævnet for Udbud · Forelæggelse for EU-Domstolen om bæredygtighedskriteriers tilknytning til kontraktens genstand i udbudssag	15.08.2025
Klagenævnet for Udbud · Klage over manglende EU-udbud af rengøringstjenester og fortolkning af Tjenesteydelsesdirektivet	02.05.2003
Klagenævnet for Udbud · Sag om udbud af øremærker til svin og forelæggelse for EU-Domstolen	15.07.1998
Klagenævnet for Udbud · Afgørelse om udbudspligt for øremærker til svin og forelæggelse for EF-domstolen	22.01.1998

§ 8 Retsforbeholdet: rammeafgørelser under den tidligere RIA-søjle kan ikke forelægges

Et dansk særtræk uden parallel i de fleste andre medlemsstater er, at retsforbeholdet afskærer forelæggelse på dele af det strafferetlige samarbejde. Rigsadvokatmeddelelsen formulerer begrænsningen præcist i [punkt 4.1.2](#):

På grund af det retlige forbehold har danske retter ikke mulighed for at forelægge præjudicielle spørgsmål om gyldigheden og fortolkningen af retsakter, der er udstedt i henhold til artiklerne i TEUF, 3. del, afsnit V om et område med frihed, sikkerhed og retfærdighed. Heller ikke retsakter, der forud for Lissabon-traktatens ikrafttræden den 1. december 2009 blev udstedt i henhold til artiklerne i afsnit VI i EU-traktaten, kan forelægges præjudicielt.

Den ledende afgørelse er Højesterets kendelse af 28. juni 2022 i **SS-102/2021-HJR** om beslaglæggelse af en leaset bil med henblik på konfiskation efter [færdselslovens § 133 a, stk. 2](#). Nordania Finans A/S ønskede forelagt, om bestemmelsen strider mod chartrets artikel 17 om ejendomsret, og påberåbte sig, at situationen henhørte under EU-retten via **rammeafgørelse 2005/212/RIA** og EU-Domstolens dom i C-393/19. Højesteret gennemgik retsforbeholdets historik:

Artikel 2 i protokol nr. 22 har til formål at opretholde det danske retsforbehold under Lissabontraktaten, og det må anses for forudsat, at danske domstole på områder omfattet af forbeholdet ikke kan forelægge præjudicielle spørgsmål for EU-Domstolen i videre omfang end under den tidligere traktat.

Da Danmark ikke havde afgivet erklæring efter den tidligere EU-traktats artikel 35, stk. 2, og da direktiv 2014/42/EU heller ikke gælder for Danmark, konkluderede Højesteret, at danske domstole ikke har kompetence til at forelægge på området. Anmodningen blev ikke taget til følge, jf. **SS-102/2021-HJR** og [AM2022.06.28H](#).

Retsforbeholdet forklarer også, hvorfor de danske krypto-bevis-sager om **EncroChat** og **SKY ECC** blev afgjort nationalt uden forelæggelse – i modsætning til fx den tyske Landgericht Berlin I, hvis forelæggelse om EncroChat-beviser efter direktiv 2014/41/EU gav anledning til kendelsen i **C-288/24**, jf. **C-288/24**. Højesteret afgrænsede i stedet legalitetsprøvelsens rækkevidde efter retsplejelovens § 746 i **SS-2/2022-HJR**, jf. **SS-2/2022-HJR**, tillod EncroChat-data anvendt som bevis i **SS-23/2022-HJR**, jf. **SS-23/2022-HJR**, og tillod SKY ECC-lokaliseringsdata i **SS-56/2022-HJR**, jf. **SS-56/2022-HJR**. I den parallelle kendelse **59/2022** godkendte Højesteret anvendelsen af logget teledata som bevis, uanset indsigelser om, at logningen var i strid med EU-retten, jf. **59/2022**.

LOV

[Færdselsloven § 133a, stk. 2](#)

[TEUF – traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 267](#)

PRAKSIS

Højesteret · Højesterets tilladelse af SKY ECC-lokaliseringsdata som bevis i sag om drab og livstidsstraf 04.10.2023

Højesteret · Højesteret godkender anvendelse af logget teledata som bevis trods potentielt strid med EU-retten 04.10.2023

Højesteret · Højesterets afgørelse om anvendelse af EncroChat-materiale som bevis i straffesager	11.01.2023
Højesteret · Højesterets kendelse om legalitetsprøvelse af EncroChat-bevis efter retsplejelovens § 746	27.09.2022
Højesteret · Anmodning om præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen i sag om beslaglæggelse af bil	28.06.2022
Højesteret · Højesteret afviser præjudiciel forelæggelse i sag om vanvidskørsel og konfiskation af leaset bil grundet Danmarks retsforbehold	28.06.2022
EU-Domstolen · Domstolens beskyttelse af dommeres uafhængighed ved præjudicielle forelæggelser i straffesager med varetægtsfængsling	04.07.2024

Uafhængig vurdering: Juridisk Specialudvalg rådgiver, men binder ikke retten

§ 9

Danmark har en fast administrativ ordning for behandling af forelæggelsesspørgsmål i straffesager. Efter [Rigsadvokatmeddelelsens punkt 4.2](#) skal anklagemyndigheden selv vurdere, om EU-reglerne giver anledning til rimelig tvivl, og – hvis den er enig i behovet for forelæggelse – via Justitsministeriet forelægge sagen for **Juridisk Specialudvalg** med anmodning om en udtalelse, herunder om hvordan spørgsmålene bør formuleres.

Udvalgets rolle er efter [punkt 4.3.1](#) rent rådgivende:

Der er således tale om en praktisk ordning, som har til formål at give anklagemyndigheden mulighed for at kunne argumentere over for retten om, hvorvidt præjudicielle spørgsmål bør forelægges for EU-Domstolen.

Justitsministeriet er formand, og Udenrigsministeriet, Finansministeriet, Statsministeriet m.fl. er faste medlemmer. Udvalget kan tillige oplyse, om Kommissionen har indledt en traktatkrænkelssag mod Danmark – i givet fald bør samtlige sager om spørgsmålet som udgangspunkt stilles i bero af anklagemyndigheden.

Den retlige grænse for ordningen blev trukket skarpt af Østre Landsret i **SS-1466/2018-OLR**. Anklagemyndigheden modsatte sig forelæggelse med henvisning til et responsum af 3. juli 2015 fra Juridisk Specialudvalg, som havde fundet de danske arbejdstilladelsesregler forenelige med EU-retten. Landsretten afviste denne argumentation:

Det tilkommer udelukkende den nationale retsinstans selvstændigt og uafhængigt at vurdere, om der foreligger »acte clair«... Det forhold, at Juridisk Specialudvalg... har udtalt, at der ikke er anledning til at forelægge præjudicielt, kan ikke føre til, at præjudiciel forelæggelse undlades.

Landsretten afviste tillige en anmodning om **forny**et forelæggelse for Juridisk Specialudvalg, da udvalget alene rådgiver anklagemyndigheden og ikke landsretten, jf. **SS-1466/2018-OLR**.

Den samme uafhængighedstanke ligger bag EU-Domstolens praksis om, at nationale procesregler ikke må binde en ret til en overordnet instans' EU-stridige vurdering, jf. **C-55/23**, **C-55/23**, og at en dommer ikke kan erklæres inhabil alene fordi vedkommende afventer Domstolens svar, jf. **C-288/24**.

At ombudsmandsinstitutionen ikke har adgang til forelæggelse, har historisk begrundet en tilbageholdenhed på EU-retlige spørgsmål. Betænkning nr. 1272/1994 gengiver ombudsmand Eilshou Holms udtalelse fra FOB 1981.12 om, at embedet »i almindelighed må anses for et mindre egnet forum for afklaringen af tvivlsspørgsmål om rækkevidden af EF-retlige regler«, netop fordi ombudsmanden ikke kan forelægge, jf. [Betænkning nr. 1272/1994, s. 108](#).

PRAKSIS	EU-Domstolen · Domstolens beskyttelse af dommeres uafhængighed ved præjudicielle forelæggelser i straffesager med varetægtsfængsling	04.07.2024
	EU-Domstolen · Subsidiær kompetence i arvesager og binding af lavere retsinstanser til EU-konform fortolkning	17.07.2023
	Landsretten · Sag om fortolkning af TEUF artikel 49 vedrørende arbejdsstilladelse for tredjelandsstatsborgere på dansk indflaget skib	20.12.2018

Hvem er en »ret« efter artikel 267 – nævn, tilsyn og administrative organer

Forelæggelsesadgangen tilkommer kun organer, der er en »ret i en af medlemsstaterne«. EU-Domstolen anvender to sæt kriterier: de **strukturelle** (oprettelse ved lov, permanent karakter, obligatorisk kompetence, kontradiktorisk procedure, anvendelse af retsregler, uafhængighed) og det **funktionelle** krav om, at organet i den konkrete sag udøver dømmende – ikke administrativ – virksomhed.

Det funktionelle kriterium blev afgørende i **C-453/20** (CityRail) af 3. maj 2022, hvor Store Afdeling afviste en anmodning fra det tjekkiske jernbanetilsyn, fordi tilsynet i den konkrete tvist om netadgang udøvede administrative og ikke judicielle funktioner. Domstolen fraveg samtidig sin tidligere Westbahn Management-praksis, jf. **C-453/20**.

Uafhængighedskravet var afgørende i **C-520/22** af 7. februar 2023, hvor Domstolen afviste en anmodning fra det slovakiske udbudstilsyns eget klagenævn (Rada). Nævnets organiske bånd til tilsynsmyndigheden og manglende garantier for funktionel adskillelse betød, at det ikke kunne anses for en uafhængig »ret« eller for tredjemand i forhold til den myndighed, hvis afgørelse blev prøvet, jf. **C-520/22**.

Også en almindelig domstol kan falde uden for begrebet, når den varetager en ikke-judiciel funktion. I **C-187/23** af 23. januar 2025 afvistes en anmodning fra Amtsgericht Lörrach, fordi retten som *udstedende myndighed* for et europæisk arvebevis efter forordning nr. 650/2012 ikke udøvede dømmende virksomhed, jf. **C-187/23**.

I dansk sammenhæng er spørgsmålet praktisk relevant for klagenævnene. **Klagenævnet for Udbud** anså sig i 1998 udtrykkeligt for en ret i traktatens forstand og forelagde, og har senest gjort det i 2025. **Landsskatteretten** har derimod i den nyere praksis realitetsbehandlet indsigelser om forelæggelsespligt uden at forelægge, jf. **15-2248937**. Betænkning nr. 1489/2007 om Arbejdsretten og faglige voldgiftsretter refererer HK Danmarks synspunkt om, at også faglige voldgiftsretter i visse situationer er *forpligtede* til at forelægge, og at dette burde fremgå af bemærkningerne til bestemmelsen, jf. **Betænkning nr. 1489/2007, s. 7**.

Endelig fastslog **C-269/22** af 30. marts 2023, at **artikel 267 TEUF** ikke er til hinder for, at en strafferet fastlægger de faktiske omstændigheder med henblik på at kunne forelægge – forudsat de nationale processuelle garantier for uskyldsformodning og upartiskhed overholdes, jf. **C-269/22**.

LOV	TEUF – traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 267	
PRAKSIS	EU-Domstolen · Domstolsbegrebet og det europæiske arvebevis: Udstedende myndigheders manglende judicielle funktion	23.01.2025
	EU-Domstolen · Fastlæggelse af faktiske omstændigheder i straffesager ved præjudiciel forelæggelse og overholdelse af retten til en upartisk domstol	30.03.2023
	EU-Domstolen · Definition af "ret" i artikel 267 TEUF: Afvisning af præjudiciel anmodning fra et slovakisk udbudsklagenævn grundet manglende uafhængighed	07.02.2023

EU-Domstolen · Afvisning af præjudiciel forelæggelse fra det tjekkiske jernbanetilsyn: Definitionen af en "ret" i artikel 267 TEUF	03.05.2022
Landsskatteretten · Landsskatteretten Stadfæster Afslag på Godtgørelse af Registreringsafgift ved Eksport	22.12.2020
Klagenævnet for Udbud · Forelæggelse for EU-Domstolen om bæredygtighedskriteriers tilknytning til kontraktens genstand i udbudssag	15.08.2025
Klagenævnet for Udbud · Afgørelse om udbudspligt for øremærker til svin og forelæggelse for EF-domstolen	22.01.1998

§ 11 Tidspunktet for forelæggelse og udsættelse af hovedsagen

Det er den nationale ret, der vurderer, på hvilket stadie forelæggelse bør ske. [Rigsadvokatmeddelelsens punkt 4.1.5](#) opstiller den praktiske hovedregel:

På den baggrund bør sagens faktiske omstændigheder og rent nationale retsspørgsmål være afklaret, inden der sker forelæggelse for EU-Domstolen. Således bør f.eks. vigtige vidneforklaringer være afgivet inden forelæggelse for EU-Domstolen.

Anklagemyndigheden skal derfor udtale sig **imod** forelæggelse, hvis relevante dele af bevisførelsen udestår, eller hvis sagens retlige tvivlsspørgsmål endnu ikke er fuldt belyst. Omvendt skal anklagemyndigheden **ikke** modsætte sig forelæggelse, hvis det allerede i første instans står klart, at et EU-retligt svar vil være afgørende – herunder når afklaringen kan spare omfattende bevisførelse. Meddelelsen henviser til **U 2001.1407Ø**, hvor Østre Landsret fandt det af procesøkonomiske grunde mest hensigtsmæssigt at tage stilling til forelæggelse allerede i første instans.

Udsættelsens omfang er præciseret af EU-Domstolen i **C-176/22** af 17. maj 2023: artikel 23 i Domstolens statut kræver ikke, at hele hovedsagen udsættes, men alene at de aspekter udsættes, som kan påvirkes af Domstolens svar. Delvis udsættelse er derfor tilladt, jf. **C-176/22**. Modsat fastslog **C-288/24** af 4. juli 2024, at [artikel 267 TEUF](#) er til hinder for at foretage processuelle handlinger *med tilknytning til* de forelagte spørgsmål, mens svaret afventes – heller ikke i sager med varetægtsfængslede.

Den danske pendant til varighedsproblemet er Højesterets kendelse i **Sag 101/2017**, hvor spørgsmålet var, om en straffesag mod T1 og T2 A/S kunne udsættes på en præjudiciel afgørelse, når hovedforhandlingen dermed var standset i over et årti. Kendelsen belyser spændingen mellem forelæggelsens afklaringsværdi og kravet om rimelig sagsbehandlingstid, jf. [Sag 101/2017](#). Efter [artikel 267, sidste led](#) træffer Domstolen afgørelse hurtigst muligt i sager om frihedsberøvede, og der findes en fremskyndet procedure, jf. [Rigsadvokatmeddelelsens punkt 4.5](#), der henviser til sag C-127/08 (Metock), hvor dommen faldt fire måneder efter anmodningens modtagelse.

LOV	TEUF – traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 267	
PRAKSIS	Højesteret · Udsættelse af hovedforhandling i straffesag på præjudiciel afgørelse fra EU-Domstolen og betydningen af lang sagsbehandlingstid	14.09.2017
	EU-Domstolen · Domstolens beskyttelse af dommeres uafhængighed ved præjudicielle forelæggelser i straffesager med varetægtsfængsling	04.07.2024
	EU-Domstolen · Mulighed for delvis udsættelse af nationale retssager under præjudicielle forelæggelser for EU-Domstolen	17.05.2023

§ 12 Kravene til anmodningens indhold – procesreglementets artikel 94

En forelæggelse kan afvises som åbenbart uantagelig, hvis anmodningen ikke indeholder de fornødne faktiske og retlige oplysninger. Kravene følger af Domstolens procesreglement artikel 94, og afvisningspraksis er omfattende.

Det skete endda for den forelæggende ret i **C-561/19** selv: Domstolen afviste andet og tredje spørgsmål, fordi Consiglio di Stato – trods en tidligere afvisning i sag C-152/17 – fortsat blot havde gengivet parternes tvivl uden selv at begrunde, hvorfor en fortolkning var nødvendig for hovedsagens afgørelse.

Typiske afvisningsgrunde i praksis:

- **Utilstrækkelig beskrivelse af de faktiske og retlige rammer.** I **C-669/21** (Gencoal) om momsrefusion, jf. **C-669/21**; i **C-460/24** om momsfritagelse og statsstøtte, jf. **C-460/24**; og i **C-24/23** om miljøkonsekvensvurdering, hvor anmodningen hverken beskrev det nationale retsgrundlag præcist eller identificerede de EU-bestemmelser, der ønskedes fortolket, jf. **C-24/23**.
- **Manglende godtgørelse af EU-rettens relevans.** I **C-407/23** om projektf finansiering af offentlig belysning manglede både oplysninger om koncessionens værdi og om grænseoverskridende interesse, jf. **C-407/23**. I **C-380/23** om dobbeltbeskatning fandt Domstolen, at chartrets artikel 47 ikke fandt anvendelse, fordi de belgiske myndigheder ikke gennemførte EU-ret, jf. **C-380/23**.
- **Manglende tilknytning mellem EU-retten og tvisten.** I **C-327/22** havde tvisten om sagsomkostninger intet indholdsmæssigt link til EU-retten, jf. **C-327/22**. Tilsvarende i **C-223/23** om kørsel i frakendelsestiden, jf. **C-223/23**, i **C-220/25** om en ungarsk godtgørelsesordning, jf. **C-220/25**, og i **C-256/19**, hvor spørgsmål om retsintern sagsfordeling var generelle og hypotetiske, jf. **C-256/19**.
- **Gentagelse af tidligere afvist anmodning.** I **C-203/23** var forelæggelseskendelsen identisk med en allerede afvist anmodning i sag C-56/22, jf. **C-203/23**.
- **Spørgsmål der reelt beder om bevisvurdering.** I **C-596/20** understregede Domstolen, at funktionsfordelingen efter artikel 267 indebærer, at det alene er den nationale ret, der fastlægger og vurderer de faktiske omstændigheder og anvender EU-retten på den konkrete sag, jf. **C-596/20**.
- **Manglende nødvendighed.** I **C-784/22** afvises 14 spørgsmål om olielagringspligt i deres helhed, jf. **C-784/22**.

To østrigske spilmonopolsager illustrerer, at afvisningen rammer uanset spørgsmålets materielle interesse: **C-589/16**, jf. **C-589/16**, og **C-293/20**, jf. **C-293/20**.

LOV

[EU's charter om grundlæggende rettigheder § 47](#)

[TEUF – traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 267](#)

PRAKSIS

EU-Domstolen · Afvisning af præjudiciel forelæggelse om ungarsk godtgørelsesordning for langvarige retssager	09.12.2025
EU-Domstolen · Afvisning af præjudiciel forelæggelse om momsfritagelse og statsstøtte grundet mangelfuld sagsbeskrivelse	05.05.2025
EU-Domstolen · Afvisning af præjudicielle spørgsmål om olielagringspligt og administrative sanktioner i Bulgarien	12.02.2025
EU-Domstolen · Afvisning af præjudiciel anmodning vedrørende krav om frafald af søgsmål i sager om dobbeltbeskatning	13.06.2024
EU-Domstolen · Afvisning af præjudiciel forelæggelse vedrørende forældelse af strafansvar for kørsel i frakendelsestiden	19.12.2023
EU-Domstolen · Afvisning af præjudiciel anmodning grundet mangelfuld sagsbeskrivelse vedrørende projektf finansiering af offentlig belysning	12.12.2023

EU-Domstolen · Afvisning af præjudiciel forelæggelse vedrørende humanitær opholdstilladelse og manglende objektive kriterier	16.11.2023
EU-Domstolen · EU-Domstolen afviser anmodning om præjudiciel afgørelse vedrørende kroatisk regler om rækkefølgen af sagsbehandling og domsafsigelse	03.10.2023
EU-Domstolen · Afvisning af præjudiciel forelæggelse vedrørende miljøkonsekvensvurdering og stiltiende godkendelse grundet manglende sagsoplysning	27.06.2023
EU-Domstolen · Afvisning af præjudiciel forelæggelse om momsrefusion grundet manglende sagsbeskrivelse (Gencoal SA)	14.11.2022
EU-Domstolen · Moms og misbrug af rettigheder: EU-Domstolens manglende kompetence til at foretage konkrete bevisvurderinger i sager om kunstige arrangementer	16.06.2022
EU-Domstolen · Domstole i sidste instans' pligt til præjudiciel forelæggelse og kriterier for fritagelse (Cilfit-kriteriernes rækkevidde)	06.10.2021
EU-Domstolen · Afvisning af præjudiciel anmodning om EU-retten forrang og østrigsk spilmonopol grundet procedurelle mangler	20.01.2021
EU-Domstolen · Domstolens kompetence og betingelser for præjudiciel forelæggelse vedrørende retsintern opgavefordeling (Sag C-256/19)	02.07.2020
EU-Domstolen · Overholdelse af procesreglerne ved præjudicielle forelæggelser om hasardspil og effektiv retsbeskyttelse	07.06.2018

§ 13 Bortfald, forlig og ændrede forudsætninger under forelæggelsen

En forelæggelse forudsætter en verserende, reel tvist. Ændres forudsætningerne, mens sagen ligger ved EU-Domstolen, kan grundlaget bortfalde – og den forelæggende ret har en selvstændig **oplysningspligt**.

Det mest markante eksempel er **C-711/21** af 22. juni 2023. To tredjelandsstatsborgere havde anfægtet påbud om udrejse, men opnåede under sagen opholdstilladelse. Domstolen afviste anmodningerne, fordi den forelæggende ret – Conseil d'État – ikke havde opfyldt sin pligt til at give fyldestgørende oplysninger om den fortsatte søgsmålsinteresse, jf. **C-711/21**.

Tilsvarende bortfaldt forelæggelsen i **C-124/25** af 5. december 2025 som følge af forlig og tilbagetrækning af søgsmålet i hovedsagen, jf. **C-124/25**, og i **C-625/24** af 4. september 2025 afvistes spørgsmålene efter sagsøgerens tilbagetrækning og som følge af manglende relevans for hovedsagen, jf. **C-625/24**.

En dansk parallel – om end på nationalt grundlag – findes i **BS-43/2012-OLR**, hvor Østre Landsret afviste sagen, efter at sagsøgeren under hovedforhandlingen havde frafaldet sine oprindelige skatteretlige påstande om tilbagebetaling af udbytteskat og alene forfulgte påstande om dommernes habilitet og om præjudiciel forelæggelse. Landsretten fandt, at sagsøgeren ikke længere havde retlig interesse i at få disse påstande prøvet, jf. **BS-43/2012-OLR**. Sagen viser samtidig, at en forelæggelsespåstand ikke kan stå alene som selvstændig sagsgenstand – den er accessorisk til en materiel tvist.

LOV	TEUF – traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 267	
PRAKSIS	EU-Domstolen · Præjudiciel forelæggelse bortfaldet som følge af forlig og tilbagetrækning af søgsmål i hovedsagen	05.12.2025
	EU-Domstolen · Afvisning af præjudicielle spørgsmål som følge af sagsøgerens tilbagetrækning og manglende relevans for hovedsagen	04.09.2025
	EU-Domstolen · Præjudiciel forelæggelse og kravet om fortsat søgsmålsinteresse: National rets oplysningspligt over for EU-Domstolen	22.06.2023
	Landsretten · Prøvelse af Landsskatterettens kendelse	24.01.2023

Omkostningssiden: sagsomkostninger og omkostningsdækning ved forelæggelse

En præjudiciel forelæggelse påfører parterne betydelige omkostninger til skriftlige indlæg og mundtlig procedure i Luxembourg. Da forelæggelsen er rettens og ikke partens beslutning, rejser dette et selvstændigt omkostningsspørgsmål.

Udgangspunktet i civile sager er [retsplejelovens § 312, stk. 1](#), hvorefter den tabende part skal erstatte modparten de udgifter, retssagen har påført denne. Retten kan dog efter [retsplejelovens § 312, stk. 3](#) bestemme, at den tabende part ikke eller kun delvis skal erstatte modparten de påførte udgifter, hvis **særlige grunde** taler for det. Bestemmelsen er den naturlige ventil, når omkostningerne er udløst af en forelæggelse, som retten selv har besluttet – og ikke af partens processkridt.

Betænkning nr. 1382/2000 om omkostningsdækningsordningen behandlede spørgsmålet indgående på skatte- og afgiftsområdet og formulerede afvejningen præcist:

Det taler for, at der fortsat skal være adgang til omkostningsdækning for udgifter afholdt i forbindelse med en præjudiciel forelæggelse, at skatteyderen kun har meget ringe mulighed for selv at styre og begrænse størrelsen af sine omkostninger ved en præjudiciel forelæggelse. Det gælder i hvert fald i de tilfælde, hvor hovedsagen føres for den sidste retsinstans, fordi den danske domstol i den situation har pligt til præjudiciel forelæggelse, hvis der opstår tvivl om fortolkningen af traktaten mv.

Udvalget bemærkede samtidig, at synspunktet må modificeres, hvor skatteyderen selv har opfordret retten til at forelægge, og understregede, at »muligheden for præjudiciel forelæggelse ikke er indført som et retsmiddel for borgeren«, jf. [Betænkning nr. 1382/2000, s. 207](#).

I praksis pålægges omkostninger efter almindelige regler, når en forelæggelsesansøgning afvises som led i sagens samlede udfald. I SU-sagen **BS-12007/2024-HRS** blev hver sagsøger pålagt 40.000 kr. i sagsomkostninger – dog nedsat med 1/3 i forhold til de vejledende takster som følge af sagernes sambehandling, jf. [BS-12007/2024-HRS](#). I **BS-43/2012-OLR** blev sagsøgeren pålagt 130.000 kr. efter afvisning af sagen, herunder påstanden om forelæggelse.

LOV [Retsplejeloven § 312, stk. 1, 3](#)

PRAKSIS **Landsretten** · Prøvelse af Landsskatterettens kendelse 24.01.2023
Byretten · SU-afslag til online jurastudium i Litauen: 25 pct.-grænsen for fjernundervisning strider ikke mod EU-retten 24.03.2026

§ 15 Sammenfatning: forelæggelsens danske profil

Praksis tegner et sammenhængende billede, som kan sammenfattes i seks punkter.

1. Skønnet ligger fast hos retten. Fra [Rigsadvokatmeddelelsens punkt 4.1.3](#) til **C-561/19** er princippet uændret: TEUF artikel 267 er ikke et retsmiddel for parterne. Parternes enighed forpligter ikke retten, og parternes uenighed hindrer den ikke.

2. Afvisning er hovedreglen, forelæggelse undtagelsen. Af de danske afgørelser i denne oversigt afviste Højesteret i **Sag 53/2012** og **Sag 176/2013**, Østre Landsret i **BS-200/2016-OLR**, Vestre Landsret i **BS-45479/2022-VLR**, Sø- og Handelsretten i **BS-51081/2019-SHR**, **BS-2/2007-SHR** og **U-10-07-**, Retten i Kolding i **BS-512/2015-KOL** og Retten i Horsens i **BS-12007/2024-HRS**. Forelæggelse skete i **SS-1466/2018-OLR**, **BS-1202/2019-SHR** og – i Klagenævnet for Udbud – i **97-128.153** og **25/01742**.

3. Tærsklen er »ikke sikre holdepunkter«. Forelæggelse udløses, når EU-Domstolens hidtidige praksis ikke giver et anvendeligt svar – ikke når parterne blot kan konstruere et fortolkningsspørgsmål. Sammenlign Østre Landsrets formulering i **SS-1466/2018-OLR** med Sø- og Handelsrettens grundige gennemgang i **BS-51081/2019-SHR**, hvor Intel og Post Danmark II blev harmoniseret uden forelæggelse.

4. Begrundelsen er blevet det centrale kontrolpunkt. Efter **C-561/19** og navnlig **C-144/23** skal en ret i sidste instans udtrykkeligt angive, hvilken af de tre Cilfit-undtagelser afgørelsen hviler på – også i tilladelses- og filtreringsprocedurer. Danske afgørelser under forberedelsen bruger konsekvent formuleringer som »Højesterets **foreløbige** vurdering«, hvilket markerer, at der ikke er tale om den endelige stillingtagen og derfor ikke kræver samme detaljeringsgrad som den afsluttende dom.

5. Retsforbeholdet er en hård grænse. **SS-102/2021-HJR** fastslår, at protokol nr. 22 afskærer danske domstole fra at forelægge om rammeafgørelser fra den tidligere RIA-søjle. Grænsen forklarer, hvorfor centrale danske bevisspørgsmål om EncroChat og SKY ECC blev afgjort nationalt.

6. Vurderingen er rettens egen. **SS-1466/2018-OLR** slår fast, at et responsum fra Juridisk Specialudvalg ikke kan føre til, at forelæggelse undlades – det tilkommer udelukkende den nationale retsinstans selvstændigt og uafhængigt at vurdere, om der foreligger *acte clair*.

For den praktiserende jurist er konsekvensen klar: en forelæggelsesansøgning bør ikke bygges på abstrakt fortolkningstvivil eller på, at andre medlemsstater gør noget andet, men på en konkret påvisning af, at EU-Domstolens eksisterende praksis ikke rækker til at afgøre netop denne tvist – og den bør fremsættes tidligt nok til, at sagens faktum og de nationale retsspørgsmål er afklaret, jf. [Rigsadvokatmeddelelsens punkt 4.1.5](#).

LOV

[EU's charter om grundlæggende rettigheder § 47, stk. 2](#)
[TEUF – traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 267](#)

PRAKSIS	Højesteret · Anmodning om præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen i sag om beslaglæggelse af bil	28.06.2022
	Højesteret · Afvisning af præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen om dansk fraflytterbeskatning af aktieavancer	15.04.2016
	Højesteret · Afvisning af præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen om beregning af registreringsafgift på brugte biler	09.10.2012
	EU-Domstolen · Pligt til præjudiciel forelæggelse og begrundelseskrav ved nationale øverste domstoles tilladelsesprocedurer	15.10.2024
	EU-Domstolen · Domstole i sidste instans' pligt til præjudiciel forelæggelse og kriterier for fritagelse (Cilfit-kriteriernes rækkevidde)	06.10.2021
	Landsretten · Vestre Landsrets afgørelse om opsættende virkning og præjudiciel forelæggelse i sag om vindmøller ved Natura 2000-område	22.03.2024
	Landsretten · Sag om fortolkning af TEUF artikel 49 vedrørende arbejdstilladelse for tredjelandsstatsborgere på dansk indflaget skib	20.12.2018
	Landsretten · Østre Landsrets kendelse om afvisning af præjudiciel forelæggelse vedrørende beskatning af valutakursgevinst	21.09.2016
	Sø- og Handelsretten · Afvisning af anmodning om præjudiciel forelæggelse vedrørende fortolkning af TEUF artikel 102 i konkurrenceretlig erstatningssag om elpriser	10.03.2023

Sø- og Handelsretten · Kendelse om afvisning af præjudiciel forelæggelse vedrørende eksklusivrabatter og misbrug af dominerende stilling	24.02.2021
Sø- og Handelsretten · Præjudiciel forelæggelse om parallelimport af lægemidler og ompakning	03.04.2020
Sø- og Handelsretten · Dom i erstatningssag mod Ørsted efter Vestre Landsrets frifindelse i konkurrencesag (Elsam III)	31.03.2020
Byretten · SU-afslag til online jurastudium i Litauen: 25 pct.-grænsen for fjernundervisning strider ikke mod EU-retten	24.03.2026
Byretten · Momspligt på kontrolgebyrer for parkering – Anmodning om præjudiciel forelæggelse	01.06.2016
Klagenævnet for Udbud · Forelæggelse for EU-Domstolen om bæredygtighedskriteriers tilknytning til kontraktens genstand i udbudssag	15.08.2025
Klagenævnet for Udbud · Afgørelse om udbudspligt for øremærker til svin og forelæggelse for EF-domstolen	22.01.1998

REFERENCE Lovgrundlag

5 paragraffer

EU's charter om grundlæggende rettigheder § 47	stk. 2	Retsplejeloven § 226	stk. 1
Retsplejeloven § 312	stk. 3	Retsplejeloven § 363	stk. 1
TEUF – traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde § 267			

MATERIALE Citerede afgørelser

60 afgørelser

HØJESTERET · ØVERSTE INSTANS

11

04.10.2023	Højesterets tilladelse af SKY ECC-lokaliseringsdata som bevis i sag om drab og livstidsstraf	3818-4612
04.10.2023	Højesteret godkender anvendelse af logget teledata som bevis trods potentielt strid med EU-retten	59/2022
11.01.2023	Højesterets afgørelse om anvendelse af EncroChat-materiale som bevis i straffesager	2712-3231
27.09.2022	Højesterets kendelse om legalitetsprøvelse af EncroChat-bevis efter retsplejelovens § 746	2237-2664
28.06.2022	Anmodning om præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen i sag om beslaglæggelse af bil	2420-2889
28.06.2022	Højesteret afviser præjudiciel forelæggelse i sag om vanvidskørsel og konfiskation af leaset bil grundet Danmarks retsforbehold	AM2022.06.28H
07.04.2022	Højesterets dom om momspligt på kontrolgebyrer for parkering	2646-3151
20.01.2022	EU-Domstolens præjudicielle afgørelse om momspligt for kontrolgebyrer ved privat parkeringsdrift	2646-3153
14.09.2017	Udsættelse af hovedforhandling i straffesag på præjudiciel afgørelse fra EU-Domstolen og betydningen af lang sagsbehandlingstid	101-2017

15.04.2016	Afvisning af præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen om dansk fraflytterbeskatning af aktieavancer	176-2013
09.10.2012	Afvisning af præjudiciel forelæggelse for EU-Domstolen om beregning af registreringsafgift på brugte biler	53-2012
EU-DOMSTOLEN · EUROPÆISK DOMSTOL		29
09.12.2025	Afvisning af præjudiciel forelæggelse om ungarsk godtgørelsesordning for langvarige retssager	C-220/25
05.12.2025	Præjudiciel forelæggelse bortfaldet som følge af forlig og tilbagetrækning af søgsmål i hovedsagen	C-124/25
04.09.2025	Afvisning af præjudicielle spørgsmål som følge af sagsøgerens tilbagetrækning og manglende relevans for hovedsagen	C-625/24
05.05.2025	Afvisning af præjudiciel forelæggelse om momsfritagelse og statsstøtte grundet mangelfuld sagsbeskrivelse	C-460/24
12.02.2025	Afvisning af præjudicielle spørgsmål om olielagringspligt og administrative sanktioner i Bulgarien	C-784/22
23.01.2025	Domstolsbegrebet og det europæiske arvebevis: Udstedende myndigheders manglende judicielle funktion	C-187/23
15.10.2024	Pligt til præjudiciel forelæggelse og begrundelseskrav ved nationale øverste domstoles tilladelsesprocedurer	C-144/23
04.07.2024	Domstolens beskyttelse af dommeres uafhængighed ved præjudicielle forelæggelser i straffesager med varetægtsfængsling	C-288/24
13.06.2024	Afvisning af præjudiciel anmodning vedrørende krav om frafald af søgsmål i sager om dobbeltbeskatning	C-380/23
19.12.2023	Afvisning af præjudiciel forelæggelse vedrørende forældelse af strafansvar for kørsel i frakendelsestiden	C-223/23
12.12.2023	Afvisning af præjudiciel anmodning grundet mangelfuld sagsbeskrivelse vedrørende projektf finansiering af offentlig belysning	C-407/23
16.11.2023	Afvisning af præjudiciel forelæggelse vedrørende humanitær opholdstilladelse og manglende objektive kriterier	C-203/23
03.10.2023	EU-Domstolen afviser anmodning om præjudiciel afgørelse vedrørende kroatisk regler om rækkefølgen af sagsbehandling og domsafsigelse	C-327/22
17.07.2023	Subsidiær kompetence i arvesager og binding af lavere retsinstanser til EU-konform fortolkning	C-55/23
27.06.2023	Afvisning af præjudiciel forelæggelse vedrørende miljøkonsekvensvurdering og stiltiende godkendelse grundet manglende sagsoplysning	C-24/23
22.06.2023	Præjudiciel forelæggelse og kravet om fortsat søgsmålsinteresse: National rets oplysningspligt over for EU-Domstolen	C-711/21

17.05.2023	Mulighed for delvis udsættelse af nationale retssager under præjudicielle forelæggelser for EU-Domstolen	C-176/22
27.04.2023	Forelæggelsespligt for øverste domstole og fortolkning af CILFIT-kriterierne	C-482/22
30.03.2023	Fastlæggelse af faktiske omstændigheder i straffesager ved præjudiciel forelæggelse og overholdelse af retten til en upartisk domstol	C-269/22
07.02.2023	Definition af "ret" i artikel 267 TEUF: Afvisning af præjudiciel anmodning fra et slovakisk udbudsklagenævn grundet manglende uafhængighed	C-520/22
15.12.2022	Domstolen præciserer grænserne for de øverste nationale domstoles forelæggelsespligt: "Acte clair"-doktrinen og beviskravet	C-144/22
14.11.2022	Afvisning af præjudiciel forelæggelse om momsrefusion grundet manglende sagsbeskrivelse (Gencoal SA)	C-669/21
16.06.2022	Moms og misbrug af rettigheder: EU-Domstolens manglende kompetence til at foretage konkrete bevisvurderinger i sager om kunstige arrangementer	C-596/20
03.05.2022	Afvisning af præjudiciel forelæggelse fra det tjekkiske jernbanetilsyn: Definitionen af en "ret" i artikel 267 TEUF	C-453/20
06.10.2021	Domstole i sidste instans' pligt til præjudiciel forelæggelse og kriterier for fritagelse (Cilfit-kriteriernes rækkevidde)	C-561/19
28.01.2021	Unionens manglende erstatningsansvar for nationale domstoles undladelse af præjudiciel forelæggelse	C-390/20
20.01.2021	Afvisning af præjudiciel anmodning om EU-rettens forrang og østrigsk spilmonopol grundet procedurelle mangler	C-293/20
02.07.2020	Domstolens kompetence og betingelser for præjudiciel forelæggelse vedrørende retsintern opgavefordeling (Sag C-256/19)	C-256/19
07.06.2018	Overholdelse af procesreglerne ved præjudicielle forelæggelser om hasardspil og effektiv retsbeskyttelse	C-589/16
LANDSRET TEN · ANKEINSTANS		4
22.03.2024	Vestre Landsrets afgørelse om opsættende virkning og præjudiciel forelæggelse i sag om vindmøller ved Natura 2000-område	5404-6481
24.01.2023	Prøvelse af Landsskatterettens kendelse	9335-10885
20.12.2018	Sag om fortolkning af TEUF artikel 49 vedrørende arbejdstilladelse for tredjelandsstatsborgere på dansk indflaget skib	501-578
21.09.2016	Østre Landsrets kendelse om afvisning af præjudiciel forelæggelse vedrørende beskatning af valutakursgevinst	760-859
SØ- OG HANDELSRET TEN · SPECIALRET		4
10.03.2023	Afvisning af anmodning om præjudiciel forelæggelse vedrørende fortolkning af TEUF artikel 102 i konkurrenceretlig erstatningssag om elpriser	BS-2/2007-SHR

24.02.2021	Kendelse om afvisning af præjudiciel forelæggelse vedrørende eksklusivrabatter og misbrug af dominerende stilling	BS-51081/2019-SHR
03.04.2020	Præjudiciel forelæggelse om parallelimport af lægemidler og ompakning	BS-1202/2019-SHR
31.03.2020	Dom i erstatningssag mod Ørsted efter Vestre Landsrets frifindelse i konkurrencesag (Elsam III)	U-10-07
BYRET TEN · FØRSTE INSTANS		2
24.03.2026	SU-afslag til online jurastudium i Litauen: 25 pct.-grænsen for fjernundervisning strider ikke mod EU-retten	10876-13983
01.06.2016	Momspligt på kontrolgebyrer for parkering – Anmodning om præjudiciel forelæggelse	2012-2410
LANDSSKATTERETTEN · ADMINISTRATIV KLAGEINSTANS		2
24.03.2022	Eksportgodtgørelse for biler skulle beregnes efter satser på eksporttidspunktet, ikke den oprindeligt betalte afgift	20-0017690
22.12.2020	Landsskatteretten Stadfæster Afslag på Godtgørelse af Registreringsafgift ved Eksport	15-2248937
KLAGENÆVNET FOR UDBUD · NÆVN / KLAGEINSTANS		4
15.08.2025	Forelæggelse for EU-Domstolen om bæredygtighedskriteriers tilknytning til kontraktens genstand i udbudssag	25/01742
02.05.2003	Klage over manglende EU-udbud af rengøringstjenester og fortolkning af Tjenesteydelsesdirektivet	02-109.791
15.07.1998	Sag om udbud af øremærker til svin og forelæggelse for EU-Domstolen	97-128.153
22.01.1998	Afgørelse om udbudspligt for øremærker til svin og forelæggelse for EF-domstolen	97-128.153
PARKERINGSKLAGENÆVNET · NÆVN / KLAGEINSTANS		4
03.12.2024	Kontrolafgift fastholdt trods problemer med betalingsautomat grundet fejlindstillet p-skive	park-4612
30.08.2024	Afgift annulleret: Defekt kvitteringsfunktion forhindrede kontrol af p-billet ved Cabinn Metro	park-2664
28.06.2023	Ugyldig p-tilladelse grundet manglende synlighed af gyldighedsperiode på gæstekort	park-2410
18.10.2022	Ugyldig tidsangivelse ved brug af både defekt elektronisk p-skive og håndskreven seddel	park-859

FORARBEJDE Betænkninger

4 referencer

Betænkning om ændringer i ombudsmandsloven (Betænkning nr. 1272)

nr. 1272 · 1994 · Folketingets Præsidium

Omkostningsdækningsordningen - Betækning fra Udvalget om behandling af borgernes udgifter ved klage på skatte- og afgiftsområdet

nr. 1382 · 2000 · Skatteministeriet

Betækning nr. 1489 fra udvalget om Arbejdsretten og faglige voldgiftsretter

nr. 1489 · 2007 · Beskæftigelsesministeriet

Databeskyttelsesforordningen – og de retlige rammer for dansk lovgivning (Betækning nr. 1565, Del I – bind 2)

nr. 1565 · 2017 · Justitsministeriet